

Konstnårsfrågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet motioner väckta under allmänna motionstiderna 1999/2000 och 2000/01. Motionerna gäller frågor om konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning, bemanningsföretag för kulturarbetare samt privata försäkringsalternativ för konstnärer.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I betänkandet har fem reservationer tagits in.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Ärendet och dess beredning.....	4
Tidigare riksdagsbehandling	4
Utskottets överväganden	6
Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning	6
Bemanningsföretag för kulturarbetare	10
Privata försäkringsalternativ för konstnärer.....	11
Reservationer.....	13
1. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1), (m).....	13
2. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1), (kd).....	14
3. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1), (mp).....	15
4. Bemanningsföretag för kulturarbetare (punkt 2), (m).....	16
5. Privata försäkringsalternativ för konstnärer (punkt 3), (m)	16
Förteckning över behandlade förslag.....	18
Motioner från allmänna motionstiden 1999.....	18
Motioner från allmänna motionstiden 2000.....	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Med hänvisning till de motiveringar som framförs under Utskottets överväganden föreslår utskottet att riksdagen fattar följande beslut:

1. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 26, 1999/2000:Kr315 yrkande 25, 1999/2000:Kr316 yrkande 3, 1999/2000:Kr317 yrkande 7, 2000/01:Kr230 yrkandena 5, 6 och 14, 2000/01:Kr235 yrkande 9 samt 2000/01:Kr345 yrkande 32 i denna del.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

Reservation 3 (mp)

2. Bemanningsföretag för kulturarbetare

Riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Kr275 och 2000/01:Kr230 yrkande 7.

Reservation 4 (m)

3. Privata försäkringsalternativ för konstnärer

Riksdagen avslår motion 2000/01:Kr230 yrkande 13.

Reservation 5 (m)

Stockholm den 15 februari 2001

På kulturutskottets vägnar

Inger Davidson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger Davidson (kd), Åke Gustavsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Agneta Ringman (s), Annika Nilsson (s), Charlotta L Bjälkebring (v), Lennart Fridén (m), Eva Arvidsson (s), Jan Backman (m), Paavo Vallius (s), Lars Wegendal (s), Peter Pedersen (v), Ewa Larsson (mp), Birgitta Sellén (c), Lennart Kollmats (fp), Anne-Katrine Dunker (m) och Gunilla Tjernberg (kd).

Ärendet och dess beredning

Utskottet behandlar i detta betänkande ett antal motioner om *konstnärernas villkor och om inriktningen av det statliga stödet till konstnärer, m.m.* Motionerna har väckts vid de allmänna motionstiderna under de senaste två riksmötena, nämligen 1999/2000 och 2000/01, och samlats i detta betänkande. Något särskilt betänkande om motioner i dessa frågor har således inte avlämnats under det föregående riksmötet 1999/2000. Motioner om det statliga konstnärsstödet storlek budgetåret 2001 har behandlats i utskottets budgetbetänkande 2000/01:KrU1.

Som en uppföljning av senare års riksdagsbeslut inom konstnärspolitiken och för att få information om konstnärernas villkor och om effekterna av det statliga konstnärsstödet har utskottet den 10 oktober 2000 sammanträffat med representanter för de 19 medlemsorganisationerna i Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS). Vidare har utskottet vid ett studiebesök den 30 januari 2001 inhämtat information från Konstnärsnämnden, styrelsen för Bildkonstnärsfonden samt Konstnärsnämndens arbetsgrupper för upphovsmän på musikområdet, för musiker och sångare respektive för scen- och filmkonstnärer. Vid samma tillfälle gjordes också ett studiebesök hos International Artists' Studio Program in Sweden (IASPIS) för att få information om verksamhetsformerna, resultaten av verksamheten och planerna för kommande år.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid riksmötet 1996/97 beslutade riksdagen om mål för en nationell kulturpolitik (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1 s. 39–41, rskr. 1996/97:129). Med utgångspunkt i dessa mål har mål, riktlinjer och statliga insatser för olika kulturområden utformats. I den kulturpolitiska propositionen 1996/97:3 angavs vidare inriktningen på insatserna för konstnärerna.

Statens insatser bör enligt dessa riktlinjer syfta till att

- skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger arbete och försörjning åt konstnärerna och rika kulturupplevelser för medborgarna,
- skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för konstnärligt arbete,
- anpassa regelverken på alla politikområden så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden,
- ge möjlighet till konstnärlig förnyelse och utvecklingsarbete genom olika former av direkt konstnärsstöd,
- förbättra möjligheterna till internationellt konstnärligt utbyte.

De kulturpolitiska besluten hösten 1996 följdes av flera utredningar om konstnärernas villkor, såsom Konstnärliga arbetsmarknadsutredningen vilken avgav betänkandet Arbete åt konstnärer (SOU 1997:183), Konstnärsstödsutredningen vilken avgav betänkandet Generella konstnärsstöd (SOU 1997:184) och Konstnärersättningsutredningen vilken avgav betänkandena En fond för unga konstnärer (SOU 1997:106) och Fonogramersättning (SOU 1997:149).

Våren 1998 föreslog regeringen att riksdagen skulle godkänna förslag till förbättringar av konstnärernas villkor (prop. 1997/98:87). Förslagen utgick från den inriktning av konstnärspolitiken som angavs i den kulturpolitiska propositionen hösten 1996 och gjordes på grundval av de nämnda utredningsbetänkandena. Avsikten med reformförslagen var att skapa sådana villkor för konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete. Förslagen, som bifölls av riksdagen, innebar förstärkning och komplettering av ersättningar till konstnärer och stimulans av deras arbetsmarknad för att öka efterfrågan (bet. 1997/98:KrU13, rskr. 1997/98:303).

Vissa försöksverksamheter inom arbetsmarknadspolitiken som beslutades år 1998, såsom arbetsförmedling vid centrumbildningar m.m. och en tredje anställningsform inom teaterområdet vid Teateralliansen AB, permanentas inom kulturområdet fr.o.m. år 2001.

En sammanfattning av de gjorda reformerna lämnas i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1 utg.omr. 17 s. 32). Där konstateras också att statens insatser för konstnärerna handlar både om direkta stöd- och stimulanståtgärder för konstnärligt arbete och upphovsrättsliga frågor samt frågor som gäller anpassning av generella regelverk på andra samhällsområden till de speciella villkor som gäller för konstnärer.

Statligt stöd i olika former till konstnärer anvisas för budgetåret 2001 under anslaget 28:21 Ersättningar och bidrag till konstnärer (prop. 2000/01:1, utg.omr. 17, bet. 2000/01:KrU1, rskr. 2000/01:59). Dessa medel fördelas av Konstnärnämnden och styrelsen för Sveriges Bildkonstnärnsfond, Sveriges författarfond samt upphovsrättsorganisationen Bildkonst Upphovsrätt i Sverige (BUS).

Under hösten 2000 beslutade riksdagen om en förändrad arbetslöshetsförsäkring (prop. 1999/2000:139, ytr. 2000/01:KrU1y, bet. 2000/01:AU5, rskr. 2000/01:102). Därvid uttalades bl.a. att rimlig hänsyn bör tas till de särskilda behov som kan gälla för grupper med projektanställningar och andra tillfälliga anställningar och osäkra anställningsförhållanden, liksom till villkor som gäller för personer som har upprepade perioder av arbetslöshet. Detta gäller bl.a. kulturarbetsmarknaden.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsförslagen om

- ändrad inriktning på statens politik beträffande konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning, *jämför reservationerna 1 (m), 2 (kd), 3 (mp)*,
- initiativ till bildande av bemanningsföretag för kulturarbetare, *jämför reservation 4 (m)*,
- initiativ till privata försäkringsalternativ för konstnärer, *jämför reservation 5 (m)*.

Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning

Motionerna

I fyra motioner från allmänna motionstiderna 1999/2000 och 2000/01 drar Moderata samlingspartiet upp de riktlinjer som statens konstnärspolitik bör utgå från och de konkreta förändringar och åtgärder som bör vidtas.

De övergripande målen för konstnärspolitik presenteras i motion 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9, liksom i motion 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, väckt vid föregående riksmöte. Kulturpolitiken måste garantera mångfald, konstnärlig frihet och kvalitet. Kulturskaparna bidrar till den demokratiska utvecklingen, och konstnärskapet skall vara en fri och obunden kraft i samhället. Konstnärer har låga inkomster. Flertalet av dem hindras från att försörja sig på inkomsten från den konstnärliga verksamheten av olika faktorer inom skattesystemet och den arbetsrättsliga lagstiftningen. (Särskilda yrkanden i skatte- och arbetsrättsfrågor i motioner från Moderata samlingspartiet har remitterats av kammaren för behandling till skatte- och arbetsmarknadsutskotten.)

Statliga konstnärsstipendier bör enligt motionerna avse en längre, men begränsad, tid och i första hand ges till unga lovande konstnärer. I den mån stipendier skall vara pensionsberättigade bör stipendiebeloppen räknas upp för att pensionsavgifter skall kunna betalas.

I motion 2000/01:Kr230 (m) utvecklas de övergripande riktlinjerna i förslag till åtgärder inom kulturområdet. Det är enligt motionens yrkanden 5 och 14, och även enligt motion 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, självklart att konstnärer bör kunna basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete och inte på bidrag. Det offentliga samhällets satsningar på konst skall ske genom direkt arbete till konstnärerna och inte genom arbetsmarknadspolitik. Obalansen på konstnärernas arbetsmarknad beror bl.a. på överetablering, varför en minskning av utbildningsplatserna för konstnärliga utbildningar är önskvärd. Olika former av stöd och ersättningsformer bör av-

vecklas, t.ex. visningsersättning, utställningsersättning, konstnärsbidrag, projektbidrag och långtidsstipendier. De sistnämnda bör enligt motion 2000/01:Kr230 (m) minska och i första hand ges till unga, icke etablerade konstnärer (yrkande 6).

I två motioner från Kristdemokraterna behandlas inriktningen av den statliga konstnärspolitiken.

I motionerna 1999/200:Kr313 (kd) yrkande 26 och 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 i denna del framhålls att kulturell frihet, mångfald och vidareutveckling skall främjas genom att kulturskaparna får goda arbetsvillkor och ekonomiska villkor. Människor har behov av god konst i många olika sammanhang, i t.ex. förskolor, skolor, sjukhus, bibliotek, parker och på torg. Varje kommun bör ha en plan för den konstnärliga utsmyckningen. Stödet till enskilda konstnärer bör i större utsträckning knytas till särskilda projekt eller bestämda konstnärliga uppdrag. Motionärerna konstaterar att det finns en strukturell obalans mellan utbud och efterfrågan och att de statliga bidragen ökat i betydelse för konstnärernas möjligheter att ägna sig åt sitt yrke. Motionärerna anser att utvecklingen har medfört att det blir allt svårare för konstnärer att få statligt arbetsbidrag.

Motionärerna ser positivt på de försöksverksamheter som påbörjades år 1999 för att stimulera konstnärernas arbetsmarknad och som permanentas fr.o.m. år 2001. De instämmer även med regeringen i att det är angeläget att alla politikområden anpassas så att rimlig hänsyn tas till konstnärernas speciella förhållanden. Bland annat bör regeringen finna lösningar på de problem som uppstått för konstnärer genom pensionsreformen. Detta gäller särskilt de fria grupperna. Vidare bör – som poängterades vid riksdagens beslut – särskild hänsyn tas till konstnärernas förhållanden vid tillämpningen av de nya reglerna för arbetslöshetsförsäkringen.

Det är enligt motion 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 26 angeläget att en utvärdering påbörjas av de reformer inom konstnärspolitiken som beslutades av riksdagen under år 1998. Bakgrunden är bl.a. att det enligt motionärernas mening finns en oro hos konstnärerna när det gäller de bedömningar som görs vid fördelningen av konstnärsstöden. Klarhet bör skapas i om de olika stödformerna tillämpas i enlighet med riksdagens beslut. I motion 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 framhålls även vikten av att utställningsersättningen och stödet till arrangerande föreningar bedöms ur ett helhetsperspektiv så att det inte uppstår snedfördelningar.

I två motioner från riksmötet 1999/2000, nämligen 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 25 och 1999/2000:Kr316 (mp) yrkande 3, återkommer Miljöpartiet de gröna till sina tidigare framförda förslag om en översyn av konstnärernas ekonomiska situation i syfte att förbereda en övergång till mera generella stödformer. Regeringen bör förelägga riksdagen förslag om mera generellt inriktade stöd till kulturproducenter under innevarande mandatperiod. Det behövs en mera stabil lösning som ger professionella kulturutövare möjlighet att leva på sitt arbete och få en människovärdig arbetssituation.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående redovisat riksdagens kulturpolitiska beslut år 1996 och principbesluten inom konstnärspolitiken år 1998 om förstärkningar av de statliga ersättningarna och om insatser för att stimulera konstnärernas arbetsmarknad. Dessa beslut har under de följande åren följts av uppräknningar av de statliga medlen för ändamålen i samband med budgetbesluten.

Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att uttala sig för en ändrad inriktning på den förda konstnärspolitiken i förhållande till den grund för denna som presenterades i 1996 års kulturpolitiska proposition. Utskottet anser att de statliga insatserna för att förbättra konstnärernas villkor även fortsättningsvis skall vara en prioriterad fråga inom kulturpolitiken. Det råder, som utskottet ser det, inte några delade meningar om att syftet med den statliga konstnärspolitiken skall vara att skapa sådana villkor för de professionella konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört arbete. Som uttrycktes i 1996 års kulturpolitiska proposition skall konstnärspolitiken också innebära att regelverken på alla politikområden anpassas så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden. Den skall även ge möjlighet till konstnärlig förnyelse och utvecklingsarbete genom olika former av direkt konstnärsstöd samt förbättra möjligheterna till internationellt konstnärligt utbyte. Konstnärspolitiken skall vidare skapa förutsättningar för ett aktivt kulturliv som ger rika kulturupplevelser för medborgarna och som i enlighet med de kulturpolitiska målen även bidrar till ett levande kulturliv i hela landet. Det är även angeläget att ökade insatser för konstnärerna nyttjas för att undanröja skillnader mellan män och kvinnor inom konstnärsyrket (jfr prop. 1997/98:87).

Som konstateras i budgetpropositionen för år 2001 ger den statliga bidragsgivningen och de statliga ersättningarna många yrkesverksamma konstnärer ekonomisk grundtrygghet och möjlighet att försörja sig på sitt arbete. De statliga stödformerna är också betydelsefulla för konstnärerna eftersom inkomsterna från konstnärligt arbete oftast är låga. Konstnärsnämnden har framhållit att de statliga stöden också ofta är direkt avgörande för konstnärernas möjligheter att upprätthålla det yrkeskunnande som är grunden för deras möjligheter att skaffa sig inkomster av konstnärlig verksamhet och även har betydelse för kvaliteten i det konstnärliga arbetet.

Konstnärsnämnden har i uppdrag att fördela bidrag och att bevaka konstnärernas ekonomiska och sociala villkor. Vid sitt besök hos Konstnärsnämnden i januari i år har utskottet erfarit att nämnden av resursskäl i viss mån anser sig tvungen att prioritera arbetet med bidragsfördelningen på bekostnad av bevakningen av konstnärernas förhållanden. Utskottet förutsätter att dessa frågor tas upp i den dialog om verksamheten som förs mellan nämnden och Kulturdepartementet och att regeringen, om den anser det vara påkallat, t.ex. i nästa budgetproposition kommenterar nämndens möjligheter att ta fram ett brett underlag för bedömning av konstnärernas förhållanden och villkor och av effekterna av den statliga bidragsgivningen. Konstnärsnämnden har för utskottet redovisat vilka studier som genomförts under senare år av särskilda

konstnärsgruppers förhållanden och vilka studier som nu pågår. Nämnden har också redovisat att en översikt av forskningsläget på området inom kort kommer att ges ut av Arbetslivsinstitutet.

De reformer och det ökade statliga stöd till konstnärerna som beslutades år 1998 och som stegvis konkretiserats i budgetpropositionerna för åren 1999, 2000 och 2001 måste självfallet följas upp och utvärderas. En årlig rapportering av resultaten och utvecklingen på området sker i Konstnärsnämndens och Sveriges författarfonds årsredovisningar och i regeringens resultatbedömningar i budgetpropositionerna. Både utskottet och regeringen har påpekat att det inte är lätt att beskriva och bedöma resultaten av kulturpolitiska insatser. Det krävs både kvantitativa och, inte minst, kvalitativa mått och bedömningsgrunder. Arbete pågår inom Kulturdepartementet med att utveckla mål- och resultatstyrningen. Utskottet förutsätter att regeringen, när en tids erfarenheter har samlats av 1998 års reformer, tar ställning till i vilka former utvärdering skall ske av reformernas effekter och av överensstämmelsen mellan riksdagens beslut och uppnådda resultat och att regeringen redovisar detta för riksdagen.

Utskottet ansåg år 1998 – i linje med Konstnärsstödsutredningens betänkande och regeringens bedömningar i proposition 1997/98:87 – att det inte fanns förutsättningar för att införa ett generellt konstnärstöd. Effekten och inte formen borde vara utslagsgivande vid valet av insatser för konstnärerna. Utskottet kan inte finna att det i nu aktuella motioner förts fram skäl för ett ändrat ställningstagande, som skulle innebära ett beslut om att nuvarande selektiva stödformer snabbt skall ersättas med ett generellt konstnärstöd.

De principer som länge styr det statliga konstnärstödet har varit att riksdagen beslutar om den totala volymen på olika former av konstnärstöd och ger vissa mål och riktlinjer för verksamheten, medan utformningen av reglerna för stödet utifrån givna mål och riktlinjer överläts till de bidragsgivande instanserna. Riksdagen bör inte – som begärs i en av motionerna – uttala sig för att stipendier, bidrag m.m. skall knytas till särskilda projekt eller uppdrag för konstnärlig utsmyckning av offentliga lokaler eller miljöer. Utskottet påminner om att Statens konstråd ger sådana uppdrag till professionella konstnärer. Det är då inte fråga om konstnärstöd. (Jfr bet. 1996/97:KrU1 s. 55 och 1997/98:KrU13 s. 14. Motioner om Statens konstråd behandlas i ett kommande betänkande 2000/01:KrU6)

I sitt yttrande 2000/01:KrU1y till arbetsmarknadsutskottet över proposition 2000/01:139 om en förändrad arbetslöshetsförsäkring konstaterade kulturutskottet att kulturarbetsmarknadens struktur i viktiga avseenden skiljer sig från vad som är normalt på arbetsmarknaden. Tidsbegränsade anställningar och korta uppdrag är vanliga och antalet tillsvidareanställningar mycket begränsade. Utskottet redovisade att regeringen har fastställt vissa kriterier som måste uppfyllas för att en arbetssökande skall erhålla arbetsmarknadspolitiska åtgärder med inriktning mot kulturarbetsmarknaden (de fastställda kriterierna bifogades yttrandet som bilaga). Detta har gjorts för att komma till rätta med den rådande obalansen och överetableringen och för att begränsa de oetab-

rade konstnärernas tillgång till åtgärder. Som redovisats i ett inledande avsnitt av detta betänkande uttalades i propositionen att rimlig hänsyn bör tas till de särskilda behov som kan gälla för vissa grupper, t.ex. på kulturarbetsmarknaden, när det gäller att tillämpa de nya reglerna för ersättning inom arbetslöshetsförsäkringen. Utskottet förutsätter nu, liksom i sitt yttrande hösten 2000, att AMS vid utfärdandet av föreskrifterna till de nya individuella handlingsplanerna dels tar stor hänsyn till de etablerade konstnärernas speciella förutsättningar och till de villkor som råder på deras arbetsmarknad, dels samråder med berörda konstnärsorganisationer.

Utskottet anser att det är åtgärder inom arbetsmarknadspolitiken av det slag som nu beskrivits snarare än minskade möjligheter till utbildning inom konstnärsområdet, som skall motverka överetablering och obalans på kulturarbetsmarknaden.

Frågor om de sociala trygghetssystemen, skatteregler m.m. belystes i Konstnärstödsutredningens betänkande (SOU 1997:184). Utskottet lägger stor vikt vid att konstnärspolitiken – vilket underströks redan i 1996 års kulturpolitiska proposition – innefattar ett aktivt arbete med att anpassa regelverken på alla politikområden så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden. Utskottet framhöll år 1996 t.ex. att det är angeläget att de egenföretagande, professionella konstnärernas problem får en lösning (bet. 1996/97:KrU1). Utskottet har noterat att regeringen i budgetpropositionen för år 2001 bl.a. uttalat att den ser positivt på ett initiativ av Teaterförbundet och Teatercentrum till en kompletterande avtalspension och att den även uttalar sin avsikt att se över villkoren för statsbidragen till fria grupper i syfte att underlätta en anslutning till pensionsavtal.

Utskottet utgår från att regeringen under år 2001 inleder den i budgetpropositionen nämnda kartläggningen av bl.a. socialförsäkringsfrågor i förhållande till konstnärlig verksamhet. Likaså förutsätter utskottet att regeringen i nästa budgetproposition redovisar dittillsvarande arbete med konstnärers pensionsfrågor.

Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att riksdagen inte bör besluta om några sådana ändringar av den statliga konstnärspolitikens och det statliga konstnärstödets inriktning som begärs i motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 26, 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 25, 1999/2000:Kr316 (mp) yrkande 3, 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, 2000/01:Kr230 (m) yrkandena 5, 6 och 14, 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9 samt 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 i denna del, varför de avstyrks.

Bemanningsföretag för kulturarbetare

Motionerna

I motionerna 1999/2000:Kr275 (m) och 2000/01:Kr230 (m) yrkande 7 hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att regeringen bör ta initiativ till bildandet av ett bemanningsföretag för kulturarbetare som ett alternativ till den numera permanentade försöksverksamheten med en tredje anställnings-

form inom teatern i form av Teateralliansen AB. Regeringen bör samla intresser på området för att diskutera och ta initiativ till ett bemanningsföretag, som dock inte bör vara statligt styrt. Ett sådant företag skulle både kunna förse kulturinstitutioner inom landet med nya medarbetare, specialister och tillfälliga förstärkningar och bistå vid anställning eller rekrytering till internationella uppdrag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har i det föregående redovisat att försöksverksamhet med arbetsmarknadsmedel bedrevs under åren 1999 och 2000 med en s.k. tredje anställningsform inom teaterområdet (Teateralliansen AB) och med arbetsförmedling vid centrumbildningar m.m. samt att försöken efter utvärdering permanentats fr.o.m. år 2001 inom kulturbudgeten.

Försöksverksamheten skulle från början pågå t.o.m. den 30 juni 2000. I vårpropositionen år 2000 föreslog regeringen att verksamheten skulle förlängas ett halvår till årets slut. I en motion, 1999/2000:Fi16 (m), föreslogs att riksdagen skulle avslå regeringens förslag om förlängning av försöket med en tredje anställningsform inom teaterområdet. Motionärerna hemställde att det i stället borde tas initiativ till att bilda ett bemanningsföretag inom kulturområdet.

Arbetsmarknadsutskottet anförde i sitt yttrande 1999/2000:AU4y till finansutskottet att försöksverksamhetens inledningsår varit framgångsrikt och skapat en god grund för fortsatt verksamhet. Arbetsmarknadsutskottet framhöll att många kulturarbetare är beroende av stöd i form av arbetslöshetsersättning eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder och att det är angeläget att pröva olika former av åtgärder som kan underlätta kulturarbetarnas villkor. Skatte- och avgiftsintäkterna för staten under försöksverksamhetens första år var högre än om de berörda personerna skulle ha erhållit arbetslöshetsförsäkring. Med hänvisning till det anförda avstyrkte arbetsmarknadsutskottet motionen, vilket finansutskottet följde (bet. 1999/2000:FiU27). Riksdagen beslutade i enlighet med utskottens förslag.

Utskottet anser att riksdagen inte heller nu bör besluta om ett statligt initiativ för att tillskapa bemanningsföretag för kulturarbetare.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1999/2000:Kr275 (m) och 2000/01:Kr230 (m) yrkande 7.

Privata försäkringsalternativ för konstnärer

Motionen

I motion 2000/01:Kr230 (m) yrkande 13 anfördes att konstnärer med låga och ojämna inkomster har svårt att få ta del av det sociala trygghetssystemet. De bör i stället få välja privata försäkringslösningar, t.ex. sådana som administreras av de olika konstnärsförbunden. Inbetalda egenavgifter bör kunna överföras från staten till den valda privata försäkringen. De skattefria stipendierna

bör vara försäkringsgrundande. Riksdagen bör göra ett tillkännagivande för regeringen i frågan.

Utskottets ställningstagande

Enligt den inriktning på de statliga insatserna för konstnärerna som presenterades i den kulturpolitiska propositionen (1996/97:3) år 1996 skall regelverken på alla politikområden anpassas så att rimlig hänsyn kan tas till konstnärernas speciella förhållanden.

Utskottet har i det föregående redovisat att regeringen enligt uppgift i budgetpropositionen för år 2001 (utg.omr. 17 s. 25) överväger att inleda en kartläggning av bl.a. socialförsäkringsfrågor i förhållande till konstnärlig verksamhet och att regeringen även ser över frågor som rör pensioner på teater-, dans- och musikområdet.

Utskottet, som utgår från att regeringen påbörjar den nämnda kartläggningen av socialförsäkringsfrågorna, förutsätter att regeringen i kommande budgetproposition redovisar både detta arbete och den översyn av pensionsfrågor som också omnämns i budgetpropositionen.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå förslaget i motion 2000/01:Kr230 (m) yrkande 13 om ett tillkännagivande för regeringen om den speciella utformningen och finansieringen av privata försäkringsalternativ för konstnärer som förordas i motionen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Tillkännagivandet görs med bifall till motionerna 1999/2000:Kr317 yrkande 7, 2000/01:Kr230 yrkandena 5, 6 och 14 samt 2000/01:Kr235 yrkande 9. Därmed avslås motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 26, 1999/2000:Kr315 yrkande 25, 1999/2000:Kr316 yrkande 3 samt 2000/01:Kr345 yrkande 32 i denna del.

Ställningstagande

De övergripande målen för konstnärspolitiken bör utgå från vad som presenteras i motion 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9, liksom i motion 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, nämligen att kulturen skall vara en fri och obunden kraft i samhället och ge förutsättningar för ett kulturellt växande Sverige. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan såväl företag som enskilda människor växa. Kulturpolitiken måste garantera mångfald, konstnärlig frihet och kvalitet samt underlätta för konstnärer att verka. Kulturskaparna bidrar till den demokratiska utvecklingen av samhället.

Konstnärer har låga inkomster. Flertalet av dem hindras från att försörja sig på inkomsten från den konstnärliga verksamheten av olika faktorer inom skattesystemet och den arbetsrättsliga lagstiftningen. (Särskilda yrkanden i skatte- och arbetsrättsfrågor i motioner från Moderata samlingspartiet har remitterats av kammaren för behandling till skatte- och arbetsmarknadsutskottet.)

Konstnärer bör, som framhålls i motion 2000/01:Kr230 (m) yrkandena 5, 6 och 14, självfallet kunna basera sin försörjning på ersättning för utfört konstnärligt arbete och inte på bidrag i form av konstnärsstipendier av många olika typer. Konstnärerna själva är tveksamma till sådana bidrag efter som de inte önskar vara mera bidragsberoende än andra grupper i samhället. Olika former av stöd och ersättningsformer bör avvecklas, t.ex. visningsersättning, utställningsersättning, konstnärsbidrag, projektbidrag och långtidsstipendier. De

sistnämnda bör minskas och i första hand ges till unga, icke etablerade konstnärer.

Det offentliga samhällets satsningar på konst skall ske genom direkt arbete till konstnärerna och skapandet av möjligheter för dem att få sina verk framförda och visade inför publik. Stödet till dem skall inte gå genom arbetsmarknadspolitiken. Obalansen på konstnärernas arbetsmarknad beror bl.a. på överetablering, varför en minskning av utbildningsplatserna för konstnärliga utbildningar är önskvärd.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför om konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning. Vårt förslag lämnas med bifall till motionerna 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, 2000/01:Kr230 (m) yrkandena 5, 6 och 14 samt 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9 och innebär att motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 26, 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 25, 1999/2000:Kr316 (mp) yrkande 3 samt 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 i denna del avstyrks.

2. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1)

av Inger Davidson (kd) och Gunilla Tjernberg (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Tillkännagivandet görs med bifall till motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 26 och 2000/01:Kr345 yrkande 32 i denna del. Därmed avslås motionerna 1999/2000:Kr315 yrkande 25, 1999/2000:Kr316 yrkande 3, 1999/2000:Kr317 yrkande 7, 2000/01:Kr230 yrkandena 5, 6 och 14 samt 2000/01:Kr235 yrkande 9.

Ställningstagande

Kulturell frihet, mångfald och vidareutveckling skall främjas genom att kulturskaparna får goda arbetsvillkor och ekonomiska villkor. Konstnärernas arbetsmarknad avviker från de förutsättningar som arbetsmarknadspolitiken utgår ifrån, vilket ger anledning till fortsatt oro. Långvarig och strukturell obalans mellan utbud och efterfrågan råder.

Vi ser positivt på de försöksverksamheter som påbörjades år 1999 för att stimulera konstnärernas arbetsmarknad och som permanentas fr.o.m. år 2001. Det är, som anfördes redan i samband med den kulturpolitiska propositionen år 1996, angeläget att alla politikområden anpassas så att rimlig hänsyn tas till konstnärernas speciella förhållanden. Som poängterades vid riksdagens beslut år 2000 om den nya arbetslöshetsförsäkringen måste särskild hänsyn tas till konstnärernas förhållanden vid tillämpningen av de nya reglerna.

Regeringen bör finna lösningar på de problem som uppstått för konstnärer genom pensionsreformen. Detta gäller särskilt de fria grupperna.

Människor har behov av god konst i många olika sammanhang, i t.ex. förskolor, skolor, sjukhus, bibliotek, parker och på torg. Varje kommun bör ha en plan för den konstnärliga utsmäckningen.

Stödet till enskilda konstnärer bör i större utsträckning knytas till särskilda projekt eller bestämda konstnärliga uppdrag.

Det är angeläget att en utvärdering påbörjas av de reformer inom konstnärspolitikerna som beslutades av riksdagen under år 1998 bl.a. mot bakgrund av att det finns en oro hos konstnärerna när det gäller de bedömningar som görs vid fördelningen av konstnärsstöden. Klarhet bör skapas i om de olika stödformerna tillämpas i enlighet med riksdagens beslut. Utställningsersättningen och stödet till arrangerande föreningar bör bedömas ur ett helhetsperspektiv så att det inte uppstår snedfördelningar.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför om konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning. Vårt förslag lämnas med bifall till motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 26, 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 i denna del och innebär att motionerna 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 25, 1999/2000:Kr316 (mp) yrkande 3, 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, 2000/01:Kr230 (m) yrkandena 5, 6 och 14 samt 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9 avstyrks.

3. Konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning (punkt 1)

av Ewa Larsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 3. Tillkännagivandet görs med bifall till motionerna 1999/2000:Kr315 yrkande 25 och 1999/2000:Kr316 yrkande 3. Därmed avslås motionerna 1999/2000:Kr313 yrkande 26, 1999/2000:Kr317 yrkande 7, 2000/01:Kr230 yrkandena 5, 6 och 14, 2000/01:Kr235 yrkande 9 samt 2000/01:Kr345 yrkande 32 i denna del.

Ställningstagande

Konstnärernas ekonomiska villkor är en fråga som kräver en mer omfattande och stabil lösning. Dagens system där endast ett fåtal kulturproducenter kan leva på sina inkomster är djupt otillfredsställande. Det skall inte behöva vara så att en kulturproducent tjänar mer på att vara arbetslös än på att arbeta. Professionella kulturutövare inom exempelvis litteratur, film, musik, scen- och bildkonst skall kunna leva på sitt arbete. Samhället måste ge de professionella kulturutövarna en ekonomisk trygghet så att de får en människovärdig arbetssituation. Det är betydligt bättre att med exempelvis ett konstnärstillägg stärka fler konstnärers möjligheter att överleva på arbetsmarknaden än att sysselsätta ett fåtal i åtgärdsprogram.

De selektiva konstnärstöd som finns i dag utgör inget hinder för mer generellt inriktade stöd. Regeringen bör under mandatperioden förelägga riksdagen förslag till hur konstnärernas ekonomiska situation skall tryggas genom generella metoder. Om formen blir konstnärstillägg, skattelättnader eller något annat är inte det avgörande utan att frågan får en lösning.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför om konstnärernas villkor och det statliga stödets inriktning. Mitt förslag lämnas med bifall till motionerna och 1999/2000:Kr315 (mp) yrkande 25 och 1999/2000:Kr316 (mp) yrkande 3 och innebär att motionerna 1999/2000:Kr313 (kd) yrkande 26, 1999/2000:Kr317 (m) yrkande 7, 2000/01:Kr230 (m) yrkandena 5, 6 och 14, 2000/01:Kr235 (m) yrkande 9 samt 2000/01:Kr345 (kd) yrkande 32 i denna del avstyrks.

4. Bemanningföretag för kulturarbetare (punkt 2)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 4. Tillkännagivandet görs med bifall till motionerna 1999/2000:Kr275 och 2000/01:Kr230 yrkande 7.

Ställningstagande

I motionerna 1999/2000:Kr275 (m) och 2000/01:Kr230 (m) yrkande 7 hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att regeringen bör ta initiativ till bildandet av ett bemanningföretag för kulturarbetare som ett alternativ till den numera permanentade försöksverksamheten med en tredje anställningsform inom teatern i form av Teateralliansen AB. Regeringen bör enligt vår mening samla intressenter på området för att diskutera och ta initiativ till ett bemanningföretag, som dock inte bör vara statligt styrt. Det finns runt om i landet länsteatrar, symfoniorkestrar, fria teatergrupper m.m. som behöver tillfällig förstärkning, en specialist eller hjälp med att rekrytera en ny medarbetare. Ett sådant företag skulle även kunna bistå vid anställning eller rekrytering till internationella uppdrag.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför om bemanningföretag för kulturarbetare. Vårt förslag lämnas med bifall till motionerna 1999/2000:Kr275 (m) och 2000/01:Kr230 (m) yrkande 7.

5. Privata försäkringsalternativ för konstnärer (punkt 3)

av Elisabeth Fleetwood, Lennart Fridén, Jan Backman och Anne-Katrine Dunker (alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 5. Tillkännagivandet görs med bifall till motion 2000/01:Kr230 yrkande 13.

Ställningstagande

Konstnärer med låga och ojämna inkomster har svårt att få ta del av det sociala trygghetssystemet. De bör i stället få välja privata försäkringslösningar, t.ex. sådana som administreras av de olika konstnärsförbunden, för att tillgodose sina behov inom socialförsäkringsområdet. Inbetalda egenavgifter bör kunna överföras från staten till den valda privata försäkringen. Skattefria stipendier bör vara försäkringsgrundande.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför om privata försäkringsalternativ för kulturarbetare. Vårt förslag lämnas med bifall till motion 2000/01:Kr230 (m) yrkande 13.

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Kr275 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bemanningsföretag för kulturarbetare.

1999/2000:Kr313 av Inger Davidson m.fl. (kd) vari yrkas

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stödet till enskilda konstnärer.

1999/2000:Kr315 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en översyn av konstnärernas ekonomiska situation.

1999/2000:Kr316 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att ge förslag till olika mer generellt inriktade stöd till kulturproducenter under denna mandatperiod.

1999/2000:Kr317 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kulturskaparnas villkor och bidragsreglernas utformning,

Motioner från allmänna motionstiden 2000

2000/01:Kr230 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett avvecklande av bidrag och ett utvecklande av konsten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om långtidsstipendier.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om bemanningsföretag för kulturarbetare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om behovet av att utveckla försäkringsalternativ.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om inkomst i stället för bidrag.

2000/01:Kr235 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om konstnärers villkor.

2000/01:Kr345 av *Inger Davidson m.fl. (kd)* vari föreslås att riksdagen fattar följande beslut:

32. (delvis) Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om kulturarbetarnas villkor.